

Sammen i tjeneste

**En veiledning om kvinner og menns
oppgaver, roller og funksjoner i den kristne
forsamling**

INNHOLD

1. Innledning
2. Bibelen om de to kjønn: fellesskap og forskjeller
 - A) Her er ikke mann og kvinne
 - B) Skapt ulike
 - C) Apostel, hyrde, lærer og eldste
 - D) Medarbeidere og vitner
 - E) En liten oppsummering
3. Oppgaver i den kristne forsamling
 - A) Å være hyrde, eldste, lærer og tilsynsmann
 - B) Administrativt lederskap
 - C) I forening og forsamling
 - D) Forkynnelse og sakramentsforvaltning
 - E) Noen avsluttende konklusjoner
4. Avslutning

1. Innledning

I denne veiledningen hevder vi at det finnes tidløse forskjeller mellom menn og kvinner – og at disse ulikhetene også får konsekvenser i den kristne forsamling og i den kristne familie. Vi tror at Gud hadde en god plan da han skapte mannen og kvinnen forskjellige og at de kan utfylle hverandre på en god måte. Etter vårt syn ligger det en velsignelse i å anerkjenne og etterleve en bibelsk forståelse av kjønnsforskjellene. Men vi innser også at en slik teologisk tenkning er krevende av mange grunner:

- Dessverre finnes det mange eksempler på at dyktige og ressurssterke kvinner har blitt begrenset på en uheldig måte i kristen virksomhet. Vi vet at kvinner har mottatt sprikende signaler fra kristne ledere – og blitt møtt med mer motstand enn støtte i oppgavene de har tatt på seg. Slike fortellinger gjør inntrykk og må tas på alvor.
- Mange synes praktiseringen av «tjenestedeling» i NLMs sammenheng er selvmotsigende og uklar. Vi medgir at det kan være vanskelig å sørge for en logisk og ryddig praksis. Det er ikke til å komme forbi at vi må bruke skjønn for å utforme god praksis og hensiktsmessige retningslinjer. Samtidig håper vi med dette dokumentet å bidra til økt klarhet og ryddighet, selv om vi ikke konkluderer tydelig i alle aktuelle spørsmål.
- Å hevde en forskjell mellom kjønnene vil i mange sammenhenger bli oppfattet som en støtte til kvinneundertrykking. Vi fastholder at det er forskjell på å tale om kjønnenes likeverd og kjønnenes likestilling.
- Også i vår tid foregår det grov kvinneundertrykking som iblant begrunnes religiøst. I en del muslimske miljøer praktiseres meget rigide kjønnsroller. Det er utfordrende hvis konservative kristne fremstilles som en del av et globalt,

religiøst patriarkat (altså mannlig lederskap) – som knytter omtrent alle samtidens utfordring til økt likestilling.

- Det er ofte blitt hevdet at det er store forskjeller mellom hvordan Misjonsambandet har praktisert «tjenstedeling» i Norge og på misjonsfeltene. Det er uholdbart for en misjonsorganisasjon å ha ulik praksis i Norge og på misjonsfeltene når det gjelder menn og kvinners tjeneste. Men i dette dokumentet vil vi primært sette fokus på arbeidet i Norge og i liten grad forholde oss til situasjonen på de ulike misjonsfelt, selv om grunnprinsippene altså må være de samme.

Som kristne ønsker vi primært å bygge vår forståelse av forholdet mellom menn og kvinner på hva Bibelen sier. Den må være mer avgjørende enn tradisjon og kultur. Vi starter derfor med en gjennomgang av sentrale bibeltekster for å finne ut hva disse sier om menn og kvinners oppgaver og roller i det kristne arbeidet.

2. Bibelen om de to kjønn: fellesskap og forskjeller

En rekke bibeltekster berører på ulike måter forholdet mellom kjønnene. Det begynner i Edens hage – der Gud skaper Adam og Eva, mann og kvinne. Fra de første kapitler i 1. Mosebok til slutten av NT møtes vi av mange tekster som på ulike måter formidler Guds plan og hensikt med kjønnsforskjellene.

Det er en stor kulturell avstand mellom Bibelen og vår tid. Fra ulike hold hevdes det i dag at Bibelen er gjennomsyret av en patriarkalsk tankegang, der kvinner hadde en helt annen verdi enn menn og ble betraktet som menns eiendom. På den bakgrunn blir det hevdet at dagens kristne ikke kan la seg binde av de bibeltekstene som taler om forskjeller mellom kjønnene.

Vi deler ikke en slik holdning til Bibelen. Det vil vi begrunne slik:

- Bibelen er blitt til over en periode på mer enn tusen år. Det finnes enorme kulturelle forskjeller mellom Davids tid og det Romerriket som Paulus levde i. Derfor er det urimelig å hevde at Bibelens tekster fremmer en enhetlig patriarkalsk kultur; tvert i mot møtes vi av et stort spenn av kulturelle settinger.
- Sentralt for kristen bibeltolkning er NTs bruk av GT. Til tross for den store kulturelle forskjellen mellom nomadekulturen Abraham var en del av og livet i Israel under romersk herredømme, valgte forfatterne av NT å se på tekstene i GT som en selvsagt autoritet. Det er derfor gode grunner for å hevde at det «tvers gjennom» Bibelens ulike kulturer finnes en rød tråd når det gjelder forholdet mellom mann og kvinne. Denne går tilbake til skapelsen og til Guds tidløse plan for de to kjønn.
- Vi vil se på hele Bibelen som Guds ord til oss. En rekke tekster i Bibelen understreker apostlenes autoritet (Luk 10,16; Joh 13,20; 1 Tess 2,13; 4,8; Gal 1,6–11). Vi mener at det for eksempel er et fundamentalt angrep på apostelautoriteten til Paulus å avvise hans veiledning med påstanden om at han bare er «et barn av sin tid».

Å fastholde Bibelens autoritet betyr ikke at vi mener det alltid er enkelt å forstå og tolke de ulike tekstene. I det følgende vil vi flere ganger påpeke at tekster kan leses på litt ulike måter. Men våre grunnleggende konklusjoner er ikke avhengige av hvordan vi tolker noen få enkeltstående skriftsteder, men et resultat av det vi opplever som summen av mange tekster. Vårt utgangspunkt for alt tolkningsarbeid vil være at Bibelen ikke motsier seg selv, men derimot presenterer et enhetlig budskap. Derfor er det av stor

viktighet at vi leser de enkelte tekstene i lys av konteksten, og enkelttekster i lys av Bibelens helhet.

Vi innser at det er avstand mellom vår tids likestillingsidealene og en del av Bibelens tekster. Men vi vil avvise at Bibelen av den grunn er kvinneundertrykkende. Tvert i mot løfter en rekke bibeltekster frem likeverdet – og det grunnleggende fellesskapet – mellom de to kjønn. Vi vil starte med en del bibeltekster som understreker dette.

A) Her er ikke mann eller kvinne

I en kjent tekst i Galaterbrevet forkynner Paulus menneskers likeverd på en radikal måte. Vi skal ta frem teksten i sin sammenheng:

«Alle er dere jo Guds barn ved troen på Kristus Jesus. For dere, så mange som er døpt til Kristus, har ikledd dere Kristus. Her er ikke jøde eller greker, her er ikke trelle eller fri, her er ikke mann og kvinne. For dere er alle én i Kristus Jesus. Og hører dere Kristus til, da er dere Abrahams ætt og arvinger ifølge løftet» (Gal 3,26–29).

Ut i fra denne teksten må vi løfte frem enheten og likeverdet mellom mann og kvinne. Begge kjønn er i troen Guds barn. Vi hører Kristus til og er arvinger til et evig liv. Fremfor Gud er det ingen rangordning mellom kjønn. Enheten i Kristus får også betydning for hvordan kristne skal behandle hverandre – både i menighetsfellesskap og i andre fellesskap. Samhørigheten og fellesskapet skal betones fremfor det som skiller.

Dermed er det ikke sagt at teksten handler om «likhet» i absolutt forstand. Poenget til Paulus er ikke likhet, men enhet. En greker er fortsatt en greker selv om han er et Guds barn.

Mangfold og enhet. Heller ikke kjønnsforskjellene forsvinner i Guds menighet. Men vårt fellesskap i troen fører til at det i den kristne forsamlingen, i Kristi legeme, råder enhet til tross for mangfold, likeverd tross ulikheter. Denne virkelighet skildrer Paulus 1

Korinterbrev 12,12: «For likesom legemet er ett og har mange lemmer, men alle legemets lemmer er ett legeme, enda de er mange, slik er det også med Kristus».

Beretningen om Åndens komme pinsedag gir også kvinner en sentral plass. I sin tale pinsedag viser Peter til at Joels profeti oppfylles: «Det skal skje i de siste dager, sier Gud, da vil jeg utgyte av min Ånd over alt kjød. Deres sønner og deres døtre skal tale profetiske ord. Deres unge menn skal se syner, og de gamle blant dere skal ha drømmer. Selv over mine treller og trellekvinner vil jeg i de dager utgyte av min Ånd, og de skal tale profetiske ord» (Apg 2,17–18).

De mange tekstene i Bibelen om det allmenne prestedømme, understreker menn og kvinners fellesskap i den kristne forsamling. Menn og kvinner har sammen et åndelig ansvar, blant annet for å hindre splittelse og vrang lære (Rom 16,17–19). Det gjøres ikke forbehold for kvinner når Paulus gir sin oppfordring til menigheten: «La Kristi ord bo rikelig blant dere, så dere lærer og formaner hverandre i all visdom med salmer og lovsanger og åndelige viser ...» (Kol 3,16).

Videre har Bibelen mye å si om nådegaver. Bedehusbevegelsen har hele tiden ønsket å være en «nådegavebevegelse» der menn og kvinner får tjene Gud og hverandre med sine nådegaver og naturgaver, uavhengig av formell utdanning og valgte posisjoner. Dette utfolder seg både i vitnemøter og fra talerstolene, men også i uformelle sammenhenger. Vi ser en stor oppgave i fortsatt å slippe frem og løfte frem nådegavene i menighet og misjon. Det er rett og slett ubibelsk hvis menn i større grad har bremsset kvinner enn oppmuntret dem.

Likeverd og oppgaver. Vi vil mene at det går an å skille mellom kjønnenes likeverd og det at de til en viss grad har ulike oppgaver og roller. I et større perspektiv kan dette også oppleves befriende. For

hvis vi knytter vår verdi til våre roller og oppgaver, er verdien alltid truet. Da blir vårt grunnleggende menneskeverd gjort avhengige av de oppgavene og den posisjonen vi til enhver tid innehar.

Vi tror på en Gud som, med hensikt, skapte kjønnene forskjellige. De forskjellige Gud har skapt endres ikke av at mennesker tar i mot Jesus Kristus i tro. Vi er fortsatt menn, og vi er fortsatt kvinner. Og noen tekster i Bibelen understreker visse ulikheter i menns og kvinners oppgaver og roller i både hjem og menighet. Disse tekstene vil vi nå nærme oss.

B) Skapt ulike

På Bibelens første sider møter vi skapelsesberetningen. Vi hører at alt fra begynnelsen av var «overmåte godt» (1 Mos 1,31). Det gjelder også skapelsen av mennesket til mann og kvinne. I Efeserbrevet forklarer Paulus at forholdet mellom kvinnen og mannen har en parallell til forholdet mellom Gud og Kristus (5,22–23).

Skapelsesberetningen både løfter frem kjønnenes samhörighet og fellesskap. Mennesket, både som mann og kvinne, er skapt i Guds bilde: «Og Gud skapte mennesket i sitt bilde, i Guds bilde skapte han det, til mann og kvinne skapte han dem» (1 Mos 1,27). Det er ingenting i dette verset som tilsier at kjønnene har ulik verdi. Tvert i mot blir enheten, samhörigheten og fellesskapet mellom de to kjønn betont.

I 1. Mosebok kapittel 2 sies det mer om skapelsen av mennesket. Vi merker oss at kvinnen i 1. Mosebok 2,20 omtales som mannens «medhjelp». I begrepet ligger det nok en påpekning av forskjellen mellom mann og kvinne, men det er uholdbart å se formuleringen som et uttrykk for nedvurdering av kvinnen.

Samtidig betoner teksten at mannen og kvinnen er skapt ulike. Mannen skapes først, dernest kvinnen. Kanskje antyder 1. Mosebok 2,23, og fortellingen om at kvinnen er tatt av mannen, at mannen har en lederrolle. Men viktigere er det at NT gjentatte

ganger viser tilbake til skapelsens rekkefølge når forskjellen mellom menns og kvinners tjeneste skal begrunnes. Mest tydelig er dette i 1. Timoteus' brev 2,12, en tekst vi skal komme tilbake til, men også henvisningen til at mannen er kvinnens hode (1 Kor 11,1–11; Ef 5,21ff) bygger på skapelsesberetningen. Vi ser her en rød tråd i Bibelen: Det at Gud skaper kjønnene forskjellig får betydning for livet både i familien og i menigheten.

Kjønnsforskjellene er også grunnlaget for ekteskapet. Mannen og kvinnen utfyller hverandre og skal sammen forme en familie og gi trygghet for eventuelle barn. Når Jesus i Matteus 19,3–10 taler om ekteskap, samliv og skilsmisse, henviser han tilbake til skapelsen. Vi kan også trekke frem at Paulus begrunner sin avvisning av homofilt samliv med en henvisning til Guds skaperplan, og til «det naturlige samliv» (Rom 1,26). Tiltrekningen mellom mann og kvinne, fellesskapet i ekteskap og familie, er og blir Guds plan.

Syndefallet. Syndefallet får imidlertid også følger for forholdet mellom mannen og kvinnen. Etter at Gud har skapt himmel og jord, og gitt både mannen og kvinnen ansvaret for å forvalte skaperverket (1 Mos 1,28), inntreffer syndefallet. Det leser vi om i 1. Mosebok 3. De relasjonene som fra Guds side var ment å være harmoniske og byggende, blir nå beskrevet som smertefulle og disharmoniske. Det gjelder forholdet mellom Gud og mennesket (vers 10), mellom mennesket og naturen (vers 17–18) og i forbindelse med en kvinnes svangerskap og fødsel (vers 16). Også forholdet mellom kjønnene endrer seg. Syndefallet skaper altså ikke forskjellene, men skader det som Gud skapte som noe godt.

Syndens innflytelse i forholdet mellom kjønnene blir synliggjort i Bibelen i en rekke fortellinger om regelrett kvinneundertrykking; alt fra Davids utnyttelse av Batseba (2 Sam 11) til fariseernes forsøk i Johannes 8,1–11 på å få Jesus med på

steining av en utro kvinne (hvorfor ble mennene som hadde vært utro med kvinnen oversett?). Regelrette voldtekter er beskrevet både i Dommerne 19,25 og 2. Samuels bok 13, både prostitusjon og krenkende bortsendelse av misbrukte kvinner leser vi om flere steder.

Etter syndens inntog i 1. Mosebok 3, sier Gud til kvinnen: «Til din mann skal din attrå stå, og han skal råde over deg» (vers 16). Det er naturlig å forstå verset slik at kvinnen etter syndefallet blir sårbar for herskesyke menn – som krenker og undertrykker. Kanskje møter vi en slags indirekte kommentar til denne muligheten når for eksempel Peter oppfordrer ektemenn til å leve «med forstand» med sine hustruer (1 Pet 3,7).

En hodestruktur. I flere tekster i Bibelen blir relasjonen mellom mann og kvinne sammenlignet med relasjonen mellom Faderen og Sønnen, og mellom Kristus og menigheten: «Men jeg vil at dere skal vite at Kristus er enhver manns hode, og mannen er kvinnens hode, men Gud er Kristi hode,» skriver Paulus i 1. Korinterbrev 11,3. Samme henvisning bruker han i Efeserne 5,22–23 for å begrunne kvinnes underordning: «Dere hustruer: Underordne dere under deres egne menn som under Herren. For mannen er kvinnens hode, likesom også Kristus er menighetens hode – han som er sitt legemes frelser.»

Vi merker oss at Bibelens underordningstanke blir begrunnet blant annet i forholdet mellom Gud og Kristus, og i forholdet mellom Kristus og menigheten. Det er viktig av flere grunner:

- For det første må vi forkaste alle former for underordningsteologi som gjør kvinnen mindreverdige. Når kvinnens underordning knyttes til Jesu underordning i forhold til Gud, er det åpenbart et likeverdighetsforhold mellom de to kjønn. Jesus fremstår som likeverdig med

Faderen og gjør seg selv til Gud, samtidig som han underordner seg Faderens vilje (Matt 26,39).

- For det andre er det vanskelig å hevde at oppfordringene fra Paulus bare gjelder under spesielle forhold eller for en konkret tid. Begrunnelsen for underordningen er tidløs. Den har sin evige parallell i forholdet mellom Faderen og Sønnen, og mellom Kristus og menigheten.
- For det tredje er det umulig å påstå at kvinnens underordning er en følge av syndefallet. Tvert i mot er en del av begrunnelsen Guds skapergjerning før synden kom inn i verden.

Efeserne 5,22–23 viser at menn i ekteskapet er kalt til lederskap i forhold til sine ektefeller. Ut fra samme brev ser vi at hodestrukturen innebærer at Jesus har myndighet over menigheten (Ef 1,22–23). Samtidig viser han omsorg for legemets vekst og enhet (Ef 4,12–16). Vi står altså overfor et tjenende lederskap. Det går også klart frem av oppfordringen til gifte menn: «Elsk deres hustruer, likesom også Kristus elsket menigheten og ga seg selv for den» (Ef 5,25). Menns lederrolle innebærer å tjene sin ektefelle, ja, om «å gi seg selv» for kvinnen, slik Kristus ga seg for menigheten.

Det finnes utvilsomt mange eksempler på at menns lederskap er blitt til maktmisbruk. Derfor vil vi understreke mannens ansvar for å sette andre foran seg selv. I den sammenheng bør vi også merke oss at Bibelens tale om kvinners underordning alltid er rettet til kvinnene – ikke til mennene. Menn får aldri beskjed om å sørge for at kvinner er underordnet, men møtes derimot av en rekke oppfordringer om å elske og tjene gjennom sitt lederskap.

Noen har hevdet at uttrykket «hode» ikke sier noe om myndighet, men primært handler om at mannen er kvinnens «utspring», slik Gud er mannens «utspring». En slik forståelse er usannsynlig, både på et rent språklig grunnlag og ut fra det faktum at

tekstene om mannen som kvinnens «hode» kobles sammen med en oppfordring til kvinner om underordning.

I hjem og menighet. Når menn opptrer som ledere, skal utgangspunktet være en grunnleggende kjærlighet. Det er mye inspirasjon å hente hos Jesus Kristus, han som kom som en tjener og vasket sine disiplers føtter (Joh 13,4–14). Kvinners underordning kan meget vel kombineres med å ta selvstendige avgjørelser og gi uttrykk for sine meninger. Et bibelsk ekteskap skal være preget av tjenende kjærlighet. Peter understreker at menn skal «ære» sine kvinner (1 Pet 3,7). Og Paulus sier at mannen ikke er noe uten kvinnen, slik kvinnen heller ikke er noe uten mannen (1 Kor 11,11).

I teksten der Paulus taler om kvinners underordning, innleder han med å oppfordre til gjensidig underordning: «Underordne dere under hverandre i Kristi frykt» (Ef 5,21). Når han konkret skriver om samlivet mellom menn og kvinner i ekteskapet, er gjensidigheten i fokus: «Mannen skal gjøre mot ektefellen det han skylder henne, og det samme skal kvinnen gjøre mot mannen. Hustruen rår ikke over sitt eget legeme, men mannen. På samme vis rår heller ikke mannen over sitt eget legeme, men hustruen» (1 Kor 7,3–4). Disse tekstene viser at underordning kun er et aspekt ved forholdet mellom mannen og kvinnen i ekteskapet. Samhørigheten og gjensidigheten mellom de to må også betones.

Bibelen fremhever en sammenheng mellom menns ansvar i hjemmet med ansvaret i det kristne arbeidet: «Men den som ikke vet å styre sitt eget hus, hvordan kan han ha omsorg for Guds menighet?» (1 Tim 3,5). Slik sett kan vi hevde at den som har et særskilt åndelig ansvar i en menighet skal opptre med et tydelig element av omsorg, noe som krever tid og tilstedeværelse. Det er både trist og beklagelig at så mange menn flykter fra sitt ansvar, både i den kristne menighet og i den kristne familien. Menns ansvarsfraskrivelse kan gjøre det vanskeligere å praktisere en god

oppgavefordeling mellom kjønnene. Resultatet blir at det legges en ekstra byrde på kvinnene. Slik ansvarsfraskrivelse kan føre til at Bibelens undervisning om menns og kvinners tjeneste blir ekstra vanskelig å forstå og akseptere.

I denne forbindelse vil vi peke på at også tekstene som taler om å lede en menighet, advarer mot et maktsøkende og herskende lederskap. Peter sier det slik: «Vokt den Guds hjord som er hos dere, idet dere har tilsyn med den, ikke av tvang, men frivillig, heller ikke for ussel vinnings skyld, men med villig hjerte, heller ikke som herskere over menighetene som er betrodd dere, men slik at dere blir forbilder for hjorden» (1 Pet 5,2–3). Også i familien advares menn mot maktmisbruk. Paulus skriver til fedre: «Vekk ikke sinne hos deres barn, men oppdra dem med Herrens tukt og formaning» (Ef 6,4; Kol 3,21).

Et mannlige lederskap i kristen sammenheng skal altså ikke preges av tvang eller manipulasjon. Det handler om å ta plass midt i menigheten for å bevare den mot farer og lede den mot Guds evige rike. Kanskje har vi i vår tradisjon løftet frem sterke ledere til en tilnærmet «høvding»-posisjon, på en slik måte at mange andre – og særlig kvinner – har blitt satt til side i det kristne arbeidet.

Tidløst og tidsbetenget. I 1. Korinterbrev 11, som vi nylig henviste til, argumenterer Paulus for at kvinnen bør dekke sitt hode. Mange spør derfor hvordan vi både kan fastholde underordningstanken i vers 3 og samtidig hevde at kvinner i dag ikke trenger å dekke sitt hår til, slik Paulus utvilsomt oppfordrer til i vers 4–6.

Det er ikke bare enkelt å gi et kort svar. Vi vet ikke nok om datidens kleskoder til å vite sikkert bakgrunnen for oppfordringen. Men kanskje var tempelprostituerte kortklippede. I så fall ville en kvinne med kortklippet hår signalisere et opprør i forhold til kristen livsførsel.

Uansett vil vi hevde at teksten har to anliggender. Den vektlegger frem underordning som et tidløst og evig prinsipp (vers 3). Dernest sier den noe om hvordan kjønnsforskjellene synliggjøres i Korint. Vi mener at måten denne underordningen uttrykkes på, for eksempel ved bruk av slør eller annet «hodeplagg», er et tidsbestemt signal. Det er bare å spørre hvordan et slør oppfattes i dag for å se at vi her står overfor kulturelle tegn som varierer fra kultur til kultur.

Å hevde at det finnes tidsbestemte aspekter ved ulike bibeltekster betyr ikke at vi setter en strek over noen tekster. Derimot søker vi å ta på alvor at ikke alle tekster er ment som tidløse oppfordringer til alle kristne til alle tider. Det er hva tekstene konkret sier som må avgjøre om vi står overfor en tidløs befaling.

C) Apostel, hyrde, lærer og eldste

Bibelen benytter mange ulike ord når den taler om oppgaver og funksjoner i den kristne menighet. De tolv som fulgte Jesus kalles «disipler» eller «apostler» (Luk 6,13). I Apostlenes gjerninger ser vi at Paulus innsatte «eldste» i hver by (14,23). Paulus presenterer seg i 2. Timoteus' brev 1,11 som «forkynner og apostel og lærer for hedninger». Både til Timoteus og til Titus skriver Paulus om hvordan en «tilsynsmann» skal fremstå (1 Tim 3,2; Tit 1,7). Også Peter bruker ved en anledning dette begrepet (1 Pet 2,25). Siden Bibelen bruker en rekke ulike begrep om tjenestene, blir det umulig å trekke ut én modell for lederskap i menigheten og si at kun den har dekning i Bibelen. Mangfoldet kan virke forvirrende, men kan også åpne for fleksibilitet.

Det hele blir ikke enklere av at uttrykkene som gjerne brukes i norsk sammenheng – slike som prest, biskop og pastor – i større eller mindre grad bygger på bibelske begreper. Et uttrykk som *ikke* brukes om en lederoppgave i NTs menigheter er «prest». Når ordet brukes viser det enten til prester i templet i Jerusalem, til Jesus som vår prest, eller til det forhold at *alle* kristne utgjør et hellig presteskap, noe vi kommer tilbake til. Begrepet «pastor» er latin og

betyr «hyrde». Jesus er «den gode hyrden» (Joh 10,11), men også «de eldste» som Peter skrev til skal «vokte den Guds hjord» som de «har tilsyn» med (1 Pet 5,2). Begrepet «biskop» kommer av det greske ordet «episkopos» og betyr «tilsynsmann». Det brukes ofte i NT, men ikke om en mindre gruppe «prester» som har tilsyn med underordnede kolleger.

Vår oppgave er å finne ut hvordan vi i dag best forstår og bruker tekstene i Bibelen som på ulikt vis omtaler strukturen i den kristne menighet. Her har kristne til tider kommet til ulike konklusjoner. På reformert hold finnes både en såkalt episkopal modell – som er hierarkisk og plasserer biskopene på toppen – og en presbyteriansk modell som vektlegger menighetenes selvstendighet. Enkelte argumenterer for at det finnes fire distinkte oppgaver eller tjenester i den kristne menighet, og begrunner det gjerne med Efeserne 4,11: «Han er det som ga noen til apostler, noen til profeter, noen til evangelister, noen til hyrder og lærere».

Luthersk teologi har hevdet at Bibelen ikke forplikter oss på én konkret menighetsordning. Her er artikkel VII i Den augsburske bekjennelse svært tydelig ved å avvise at det er «nødvendig at det alle steder er ensartede menneskelig overleveringer eller skikker eller seremonier». Vi har altså en viss frihet til å velge en struktur og en organisering som oppleves tjenlig. I denne mening kan vi kalle vårt kirkesyn for pragmatisk.

Å *organisere menighetslivet*. Vi vil ta på alvor at mange bibeltekster understreker at menn og kvinner til en viss grad har ulike oppgaver og funksjoner i hjem og menighet. Det er ikke forsvarlig å hevde at disse tekstene ikke forplikter oss fordi vi er lutherske. Å mene at Bibelen ikke foreskriver en helt konkret menighetsordning betyr ikke at vi står fullstendig fritt med tanke på organiseringen av livet i den kristne menighet. Tvert i mot må vi bøye oss for konkrete bibelske formaninger.

Bedehusbevegelsen har protestert mot en embetsorientert kirkeforståelse. På bakgrunn av ulike bibeltekster, særlig 1. Peters brev 2,9–10 og Johannes Åpenbaring 1,5–6, har vi løftet frem det allmenne prestedømme og påpekt at alle kristne skal bruke sine evner og anlegg og åndelige gaver til å tjene Gud og mennesker. Det vil vi fortsatt fastholde. Perspektivet kommer til uttrykk i de mange «hverandre-ordene» i NT: en lang rekke formaninger til den kristne menighet viser hvordan alle kristne skal formane, lære, veilede, oppmuntre, elske og tjene «hverandre». Denne gjensidigheten blir lett borte der en organiserer menighetslivet for sterkt omkring en «prest» eller «pastor» – eller for den saks skyld «forsamlingsleder».

I tillegg må underordningstanken som Bibelen presenterer, og som dypest sett er begrunnet i Guds skapelse av mann og kvinne, også få betydning for menighetslivet. I Efeserne 5 kobler Paulus livet i familien sammen med livet i forsamlingen. I 1. Timoteu's brev 2 synes det tydelig at forbudet mot at kvinnen opptrer som lærer kobles sammen med en avvisning av at hun skal «være mannens herre» (1 Tim 2,12). Også taleforbudet i 1. Korinterbrev 14,34–38 knyttes sammen med kvinners underordning. Vi vil komme tilbake til disse tekstene.

Evangeliene forteller oss at Jesus utvalgte tolv apostler. Etter at Judas sviktet, valgte de første kristne å utpeke en erstatter (Apg 1,15–26). Vi skal vokte oss for å legge ting inn i disse tekstene som reelt ikke står der. Samtidig er det problematisk å hevde at Jesus utvalgte tolv menn bare fordi han fulgte tidens sedvane. Tror vi ikke at Jesus ville våget å utfordre samtiden på dette området når han gjør det til de grader på andre områder? Det er ellers påfallende at Jesus bare tok med seg de tolv mennene til påskemåltidet, når slike måltider ellers omfattet hele husholdet. Vi får ingen uttrykkelig forklaring på dette, men kan det ha sammenheng med de særlige løftene og oppdraget han ga dem (Luk 22,29–33)? I så fall gir

hendelsen et signal om at Jesus gir enkelte menn et særskilt åndelig ansvar i den kristne menighet.

I denne sammenheng vil vi også vektlegge at flere tekster i pastoralbrevene (1 Tim, 2 Tim og Tit) tydelig forutsetter at det er menn som går inn i rollen som tilsynsmenn. Dette er et viktig poeng i lys av at Bibelen altså kan betegne en kvinne som «medarbeider», forutsetter at kvinner kan «tale profetisk» og kaller en kvinne for «menighetstjenerinne» (Rom 16,1). Når det forutsettes at bare menn går inn i rollen som menighetsleder, tror vi det skyldes teologiske overveielser. Samtidig viser teksten at kjønn slett ikke er eneste faktor. En menighetsleder må være egnet til å gå inn i en særskilt hyrde- og lærefunksjon.

Vi merker oss også at Peter ser en sammenheng mellom det å være «eldste» og det å være «hyrde» (1 Pet 5,1–4) og at Paulus kan bruke uttrykkene «eldste» og «tilsynsmann» ganske synonymt (Tit 1,6–7). Det samme kommer til uttrykk i talen Paulus holder til de eldste i Efesus (Apg 20,18–28). Her ser vi også at det tydelig forutsettes at denne rollen ivaretas av menn (20,30).

Vår konklusjon er at Bibelen hevder at oppgaven som øverste åndelige ansvarlig i en menighet – om vi så bruker begrepene «eldste», «tilsynsmann», «lærer» eller «hyrde» – er tillagt menn som er egnet og kalt til en slik tjeneste. Dette blir ytterligere støttet av to tekster som har vært mye drøftet når det gjelder kvinners tjeneste, nemlig 1. Timoteus' brev 2,11–14 og 1 Korinterbrev 14. Nå vil vi se litt nærmere på disse tekstene.

1. Timoteus' brev 2,11–14. Få tekster har vært mer drøftet enn 1. Timoteus' brev 2,11–14. Hele kapittelet handler om livet i menigheten, om hvordan de kristne skal be og ellers opptre. Menn får beskjed om å holde seg unna krangling (vers 8), mens kvinner får beskjed om å være mer opptatt av å pynte seg med gode gjerninger enn med «gull eller perler eller kostbare klær» (vers 9).

Så skriver Paulus videre at «en kvinne skal ta læren imot i stillhet, hun skal underordne seg» (vers 11). Vi merker oss at begrunnelsen for oppfordringen er kvinnens underordning, som det tales om i mange tekster. Videre leser vi: «Jeg tillater ikke en kvinne å opptre som lærer eller være mannens herre, hun skal være i stillhet». I en annen oversettelse står det ikke om «å opptre som lærer», men om «å undervise». Paulus henviser deretter tilbake til skapelsen og syndefallet for å begrunne sin formaning. Først understreker han at Adam ble skapt først (vers 13) og deretter at det var kvinnen som lot seg friste av slangen i Edens hage (vers 14).

Det er mange forhold i denne teksten som er blitt problematisert. Enkelte mener den må bety at kvinner ikke kan være lærere i sin alminnelighet, og i hvert fall ikke søndagsskolelærere. Men det er en urimelig tolkning. I likhet med alle andre bibeltekster må også denne leses i lys av andre tekster. Som vi tidligere har påvist ut fra flere tekster, møtes ikke kvinner av et totalt læreforbud. Tvert imot står det i Titus' brev 2,3 at eldre kvinner skal «være lærere i det gode» overfor yngre kvinner, spesielt i forhold som retter seg til hjem og familie.

Derfor mener vi at avvisningen av at kvinner kan opptre som lærere må gjelde noe mer spesifikt. I lys av at hele avsnittet handler om livet i menigheten, mener vi det er naturlig å tolke teksten som en avvisning av at kvinner kan ha en overordnet lærefunksjon i menigheten. Hvis en kvinne går inn i en slik rolle, vil hun havne i en autoritetsposisjon overfor menn. Og det er i strid med skaperordningen, og tekstene om at mannen er kvinnens hode. Andre begrensninger når det gjelder kvinners åndelige lederrolle, for eksempel overfor barn, legger ikke teksten.

Vi vil avvise at veiledningen av barn er av mindre betydning enn undervisning av voksne. Tvert imot kan vi vektlegge at mennesker her er i sin mest formende og sårbare alder. Men et nei til at kvinner går inn i en hyrde- og lærefunksjon innebærer ikke

kvinner bare kan ivareta mindre viktige oppgaver. Alle kristne skal stå sammen om det aller viktigste – å dele evangeliet. Og tanken om at noen menn har et særskilt hyrde- og læreansvar fratar ingen av oss, verken menn eller kvinner, ansvaret for at vi på bakgrunn av det allmenne prestedømme oppmuntrer og veileder hverandre.

Hva så med enslige kvinner? Hvis Paulus først og fremst er opptatt av at gifte kvinner underordner seg sine menn, er det da problematisk at enslige kvinner opptrer som lærere? Det er nyttig å merke seg hvordan Paulus uttrykker seg. Den greske originalteksten viser oss at han ikke snakker om at kvinner er «herre over *sin* mann», men generelt om å være «herre over menn». Det gjør det vanskelig å hevde at det bare er gifte kvinner som blir tiltalt i disse versene. For øvrig vil vi fastholde at kjønnsforskjellene gjelder uavhengig av om menn og kvinner er gift.

Så skal det sies at uttrykket «hun skal bli frelst gjennom sin barnefødsel» (vers 15) ikke er så enkelt å forstå. Det er mulig at Paulus vil avvise en tidlig gnostisk vranglære som hevdet at kvinner burde avstå fra å føde barn for å bli frelst. Uansett vil vi avvise at en slik bakgrunn for teksten innebærer at hele avsnittet 1. Timoteus' brev 2,11–15 ikke lenger binder dagens kristne. Det finnes utvilsomt formaninger i Bibelen som er situasjonsbestemt eller tidsbestemt. I et tidligere avsnitt påpekte vi at den konkrete oppfordringen fra Paulus til kvinner om å dekke til håret kan sees som en slik tidsbestemt forordning. Verre er det å avvise 1. Timoteus' brev 2,12 som en slik tekst. Det skyldes ikke minst at begrunnelsen er tidløs. Her viser Paulus til skapelsen og syndefallet.

Vi er ofte i den situasjonen at det er usikkerhet knyttet til tolkningen av enkeltelementer i ulike tekster. Det betyr ikke at vi kan se bort fra tekstens grunnleggende budskap. Alle må medgi at det er vanskelig å forstå alle ledd av Paulus' argumentasjon for frelsen ved tro alene i Galaterne 3 og 4. Men ingen kan likevel mene

at hovedsaken er uklar, eller at frelse ved tro bare gjelder menigheten i Galatia der og da.

1. Korinterbrev 14,33–35. Også denne teksten handler om livet i menigheten. Den første delen av kapittel 14 tar i stor grad opp bruken av nådegavene, med vekt på tungetale og profetisk tale. Deretter taler Paulus om kvinnes rolle i menigheten:

«Som i alle de helliges menigheter skal kvinnene tie i menighetssamlingene. For det tillates dem ikke å tale, men de skal underordne seg, som også loven sier. Men er det noe de vil ha rede på, da skal de spørre sine egne menn hjemme, for det sømmer seg ikke for en kvinne å tale i menighetssamling» (1 Kor 14,33–35).

Isolert sett er det vanskeligere å tolke denne teksten enn 1. Timoteus' brev 2,11–14. Ikke minst har mange blitt forvirret over at Paulus oppfordrer kvinner til å tie i denne teksten når han bare noen få kapitler tidligere oppfordrer kvinner som profeterer eller ber om å ha noe på hodet (1 Kor 11,3–5). Det må i hvert fall bety at Paulus ikke mener taleforbudet absolutt. Vi vet ikke nok om situasjonen i Korint til å vite sikkert hva som er den nøyaktige bakgrunnen for det Paulus skriver i 1. Korinterbrev 14. Men det er mulig at menighetens lederskap som et ledd i gudstjenesten samtale og prøvet den profetiske tale, og at det er denne samtalen Paulus mener kvinner ikke skal delta i.

Noen har hevdet at Paulus primært oppfordrer kvinner til å være stille fordi de satt bakerst på galleriet eller småpratet under gudstjenesten. Selv om orden og sømmelighet i menighetssamlinger ofte understrekes i NT, er en slik tolkning ikke overbevisende i lys av hvordan Paulus argumenterer. Han viser til situasjonen i «alle de helliges menigheter» og til «Herrens bud» (vers 37). Det at teksten også henviser til kvinners underordning tilsier at oppfordringen handler om det grunnleggende forholdet mellom menn og kvinner. Vi ser også at Paulus bruker uttrykket «det tillates dem ikke». Det

var en velkjent juridisk formel som viser til noe vedtatt eller lovbestemt.

Det er altså mye som tilsier at teksten ikke kan begrenses til situasjonsbestemte forhold eller en spesifikk kulturell sammenheng. Noen hevder at ordene om at det ikke «sømmer seg» at kvinner taler, gir et signal om at Paulus forholder seg til hva som ble opplevd som provoserende i en slik kultur. Men det er urimelig å hevde at Paulus dermed signaliserer at hans veiledning er pragmatisk og kulturbestemt. I mange tekster der han taler om hva som sømmer seg, er fokus ikke bare «kulturell sømmelighet», men derimot hva som (til alle tider) sømmer seg for en kristen som forholder seg til Guds bud og Guds standard (Rom 1,28; 13,13; 16,2; Ef 5,3).

Ut i fra det vi så langt har sagt, vil vi mene at det er sannsynlig at teksten omhandler det samme som 1. Timoteus' brev 2,11–14, altså den type læreforkynnelse som menighetslederen (eller lederne) har et særskilt ansvar for, og som er en del av det å ha det øverste lederansvaret for livet i menigheten.

D) Medarbeidere og vitner

I GT er det mange kvinner som går inn i viktige og fremtredende roller. Søsteren til Moses, Mirjam, kalles i 2. Mosebok 15,20 for «profet». «Profetinnen Hulda» spiller en avgjørende rolle ved et viktig vendepunkt i Israels historie (2 Kong 22,14; 2 Krøn 34,22). Én av dommerne var kvinnen Debora (Dom 4–5). Kvinner spilte også sentrale roller uten nødvendigvis å ha en offisiell tjeneste. Vi kan nevne Abigail som kalles «en forstandig og fager kvinne». Og Batseba spilte etter hvert en viktig rolle i styret av Israel (1 Kong 1–2). Ikke minst viser det kvinneidealet vi finner i Ordspråkene 31,10–31 til selvstendige kvinner som tar grep i næringsliv og eiendomshandel.

Mange tekster i NT gir også ulike kvinner en sentral posisjon. Maria, Jesu mor, står på mange måter i en særstilling. Hun presenterer seg selv som «Herrens tjenerinne» (Luk 1,38) og sier at

«fra nå av skal alle slekter prise meg salig» (Luk 1,48). Selv om vi avviser den katolske forståelsen av Maria, er det ingen tvil om at Jesu mor fremstår som et særlig forbilde for dagens kristne – gjennom sin lydighet mot Gud og sin vilje til å tjene ham.

Jesus og kvinnene. Mange evangelietekster viser at Jesus behandler kvinner på en likeverdig måte – og i strid med samtidens kvinnesyn. Lukas 8,1–3 sier uttrykkelig at flere kvinner var med på Jesu reiser omkring i Israel sammen med disiplene. Kvinner blir tatt alvorlig i den åndelige samtale (Mark 7,24–30). Jesus bruker tid med den samaritanske kvinne og gjør henne til sitt sendebud til byen (Joh 4,1–29), og han beskytter en kvinne som gripes på fersk gjerning i hor mot steining (Joh 8,3–11). I Lukas 10,38–42 leser vi at Jesus besøker Marta og Maria. Jesus underviser Maria og gjøre henne til et forbilde for alle kristne: «Men ett er nødvendig. Maria har valgt den gode del, som ikke skal bli tatt fra henne».

Det er av stor betydning at Gud ordnet det slik at det var kvinner som først vitnet om Jesu oppstandelse. Ofte hevdes det at kvinner ikke kunne være vitne i rettssaker. Det er usikkert om det stemmer overalt, men Gud ville i hvert fall bruke kvinner som oppstandelsesvitner.

Kvinnelige forbilder. Også blant de første kristne inntar flere kvinner viktige roller. Særlig interessant er det å registrere at et ektepar sammen lærte opp predikanten Apollos: «Da Priskilla og Akvilas hadde hørt ham, ba de ham til seg og la Guds vei nøyere ut for ham» (Apg 18,26). Det er også verdt å merke seg at Paulus i byen Filippi valgte å bo hos purpurkremmersken Lydia. Det står videre at «de som tilhørte hennes hus» ble døpt uten at teksten sier noe om hun var enslig, enke, skilt eller gift (Apg 16,15).

Det går også tydelig frem i brevene til Paulus at han hadde kvinnelige medarbeidere. Flere av disse nevnes i ulike hilsener. Det

er tydelig at mange av disse ikke bare var medhjelpere i praktisk forstand. I Filipperne 4,2–3 skriver Paulus at blant annet Evodia har «kjempet med meg i evangeliet». I Rom 16,7 taler Paulus om Junia som «har et godt navn blant apostlene». Bibelforskere vet ikke sikkert om vi her står overfor et mansnavn (i så fall Junias) eller kvinnenavn. Uansett er påfallende mange kvinner nevnt i brevhilsenene. Det må bety at de ble sett og verdsatt.

Det er ikke rom for å gå grundig inn i alle tekstene vi så langt har nevnt. I denne sammenheng vil vi understreke at Bibelen forteller om en rekke kvinner som innehar viktige oppgaver. De tjener Gud og medmennesker på ulike måter. Det er viktig for oss å løfte frem disse kvinnene som forbilder for kristne kvinner av i dag. Vi kommer i konflikt med mange bibeltekster hvis vi avviser kvinners mulighet til å innta en sentral og fremtredende rolle i det kristne arbeidet.

Samtidig vil vi ikke tenke at tekstene om kvinners sentrale rolle i Bibelen kolliderer med de tekstene som taler om forskjeller mellom menn og kvinners oppgaver og roller i hjem og menighet. Vi mener det er mulig å ha flere tanker i hodet på en gang.

E) En liten oppsummering

Vi innrømmer gjerne at det kan være krevende å tolke de ulike tekstene i Bibelen om menn og kvinners rolle, oppgaver og tjeneste – i familie og menighet. Blant konservative bibeltolkere finnes det ulike syn på flere forhold.

Likevel mener vi det er vanskelig å komme forbi at Skriften foretar et visst skille mellom menns og kvinners oppgave og tjeneste i hjem og menighet. Vi vil her vektlegge summen av de ulike tekstene vi har henvist til. Usikkerhet om enkeltspørsmål og enkelttekster forandrer ikke på helheten. Det er legitimt å stille spørsmål ved og drøfte ulike tolkningsspørsmål. Er vi usikre, både skal og bør vi innrømme det. Samtidig kan vi ikke være så fokusert på det problematiske at vi avstår fra å konkludere etter beste evne.

Enkelte av dem som i dag vil argumentere for full likestilling i hjem og menighet begrunner sitt syn på måter som i praksis avviser Bibelens autoritet. Noen ser mer eller mindre bort fra skrifter som de mener ikke er skrevet av Paulus, slik som 1. og 2. Timoteus' brev og Titus' brev, og legger desto mer vekt på skrifter som Apostlenes gjerninger og 1. Korinterbrev. Det røper etter vår mening en farlig tendens til å nedtone deler av kanon. I homofilidebatten har flere fremtredende kirkeledere begrunnet sitt ja til homofilt samliv med påstanden om at kirken allerede setter til side tekster i Bibelen som tydelig skiller noe mellom menns og kvinners tjeneste.

Samtidig registrerer vi at det finnes kristne som vil fastholde Bibelens autoritet og som samtidig mener at kvinner kan inneha de samme oppgavene og rollene som menn i den kristne menighet. Enkelte i våre sammenhenger tenker slik. Disse vil gjerne argumentere med at en del av de tekstene vi har trukket frem i vår gjennomgang kan leses som situasjonsbetingede oppfordringer. Selv om vi konkluderer annerledes, vil vi understreke at det er en avgjørende forskjell på det å sette til side enkelte tekster fordi de oppleves urimelige – eller bygger på en tankegang vi i dag forkaster – og det å tolke bibeltekster noe forskjellig.

Vi har understreket at det finnes ulike forskjeller mellom menn og kvinner i hjem og menighet. Hva så med samfunnet? Vårt svar er at tekstene vi her snakker om ikke direkte taler om underordning andre steder enn i hjem og menighet. Å hevde at kvinner også skal underordne seg menn i politikk eller forretningsliv, blir dermed å dra konsekvenser som tekstene selv ikke drar. Dessuten ser vi altså at kvinner i GT kunne få fremstående lederposisjoner i Det gamle Israel.

3. Oppgaver i den kristne forsamling

Vår vurdering er at Bibelen både fremhever menn og kvinners likeverd og på samme tid understreker at menn og kvinner – til en viss grad – har ulike oppgaver og ulike roller i hjem og menighet. Siden kjønnsforskjellene har sin grunn i Guds skapelse kan de ikke uten videre tilpasses og justeres i pakt med kulturelle endringer. I det følgende vil vi primært ta for oss forholdet mellom menn og kvinners tjeneste i den kristne menighet. Vi innser at dette er et utfordrende tema. Det skyldes blant annet at det er vanskelig å bygge bro fra Bibelens to tusen år gamle tekster til den virkelighet vi i dag møter i bedehus-Norge.

Noen vil mene at inkonsekvent praksis – og uryddige retningslinjer – bør tilsi at vi slutter å praktisere såkalt tjenstedeling. Men er vi overbevist om at Bibelen gir oss tidløse formaninger, og da kan vi ikke annet enn på best mulig måte omsette disse i praktisk handling. Vi kan ikke sette en strek over Bibelens tekster fordi vi synes de er vanskelige å anvende.

Derimot kommer vi ikke forbi at det i mange spørsmål om hvilke ordninger vi bør velge for vår organisasjon, er nødvendig å bruke skjønn. Det gjelder for eksempel når vi forsøker å vurdere konkrete stillinger i vårt arbeid i lys av Bibelens tekster om forskjellen mellom menn og kvinners tjeneste. Det er ingen tvil om at Bibelens tekster forholder seg primært til livet i ulike lokalmenigheter. Samtidig mener vi de også har relevans i en organisasjon som NLM.

Vi vil i det følgende forsøke å konkretisere Bibelens tale om forskjellene mellom menns og kvinners oppgave og tjeneste i den kristne menighet. På noen områder vil vi imidlertid være tilbakeholdne med å gi entydige konklusjoner – i respekt for at det finnes ulike vurderinger. Dernest vil vi i denne veiledningen forholde oss til overordnede spørsmål og ikke drøfte alle stillinger

og posisjoner i vår organisasjon. Det henger sammen med at organisatoriske endringer kan gjøre små og store justeringer nødvendig. Derfor hører en del konkretiseringer hjemme i de mer kontinuerlige vurderinger som hovedstyret gjør.

A) Å være hyrde, eldste, lærer og tilsynsmann

Hva betyr det så i praksis å være «hyrde» eller «eldste» eller «tilsynsmann»? Har vi mulighet for å konkretisere hva slags oppgaver dette dreier seg om med tanke på bedehusarbeidet i vår tid? Her har vi blant annet den utfordring at vi ofte har brukt titler og begreper hentet fra vårt samfunnsliv – som «formann», «sekretær», «årsmøte», «kasserer», «forening», «organisasjon» og «styre» – i stedet for bibelske begreper som «hyrde», «lærer», «eldste», «tilsynsmann» og «menighet». Det skal sies at flere av de bibelske begrepene var hentet fra den tids samfunnsinstitusjoner, men her er poenget at mange av de titlene vi i dag bruker ikke er hentet fra Bibelens tekster.

Ut i fra tekstene vi har gått gjennom, vil vi fastholde at Bibelen gir enkelte menn – ut fra nådegaver og utrustning – et særskilt læreansvar og det avgjørende åndelige ansvaret i den kristne menighet. Begrepet hyrde illustrerer at det dreier seg om å lede og beskytte den kristne flokken. Så vil vi understreke at de med et særskilt hyrde- og læreansvar ikke bør bli stående alene. For alle kristne har et åndelig ansvar. Her er noen av oppgavene som mannlige åndelige ledere har et særlig ansvar for – men i nært fellesskap med både kvinner og menn i menigheten:

- Å ta ansvaret for forvaltning av sakramentene (dåp og nattverd).
- Å kalle forkynnere og åndelige veiledere.
- Å føre tilsyn med forkynnere og menigheter, vokte «flokken» mot falsk lære.
- Å treffe avgjørelser angående kirketukt.

- Å avgjøre læremessige spørsmål og å være menighetens «lærer».
- Å ta ansvar for å salve og be for syke (jfr Jak 5,14–6).
- Å arbeide aktivt for at ulike nådegaver i forsamlingen får spillerom og brukes rett.
- Å lede forbønns handlinger for nye medarbeidere som kalles til tjeneste (Apg 6,6-7).

Det kristne arbeidet skal kjennetegnes av et godt samspill mellom hele menigheten og de som har et særlig åndelig lederansvar. For eksempel skal både kvinner og menn, unge som gamle, vurdere forkynnelsen, altså den kristne lære. Jesus taler i Johannes 10,1-15 om at «flokken» gjenkjenner hyrdens røst. Ofte vil det også være naturlig at både kvinner og menn deltar når det er bønn for syke. Men det at alle har et ansvar, og alle kristne skal bruke sin nådegave, endrer ikke det faktum at noen vil ha et særskilt og endelig ansvar.

Derimot beklager vi at det i mange sammenhenger har vært slik at svært mange oppgaver har blitt knyttet til et embete. Problemet er gammelt. Det er gode grunner for å hevde at kvinner i urkirken spilte en sentral og viktig rolle, men ganske tidlig gikk utviklingen i retning av at svært mange oppgaver og tjenester i den kristne menighet ble plassert i «samme sekk» og fikk merkelappen «prest». Vi vil gjerne bidra til at denne sekken åpnes opp – slik at oppgaver som både menn og kvinner kan inneha på lik linje, i realiteten åpnes opp for begge kjønn, både på grunnlag av det allmenne prestedømme og ut fra nådegaver.

B) Administrativt lederskap

Lederskap kan være så mangt. Også i kristen sammenheng trenger vi mer enn rent åndelige ledere. Der det forvaltes store ressurser – både økonomiske og menneskelige – er det behov for ledere som ivaretar en stor bredde av oppgaver.

Ut i fra Bibelens tekster kan vi ikke se at det legges noen begrensninger på kvinners lederskap innenfor administrasjon, økonomi eller personalhåndtering. Å foreta et vanntett skille mellom åndelig lederskap og lederskap på alle områder er neppe mulig, men vi tror like fullt at det finnes klare og viktige forskjeller. I Apostlenes gjerninger 6 fortelles det at apostlene stod i spissen for matutdeling blant de første kristne. Etter hvert vokste antallet kristne så sterkt at oppgaven ble uoverkommelig. De tolv ga da beskjed: «Det er ikke rett at vi forlater Guds ord for å tjene ved bordene. Brødre, velg derfor ut blant dere sju menn, som har godt vitnesbyrd og er fylt av Ånd og visdom. Dem vil vi sette til denne oppgaven. Men vi vil holde ved i bønner og Ordets tjeneste» (Apg 6,2–4).

Denne teksten synliggjør at det finnes andre viktige oppgaver i kristen sammenheng enn det spesielle ansvaret som menighetsledere har for «bønner og Ordets tjeneste». Vi mener det er gode grunner for at også kvinner kan ivareta sentrale oppgaver innenfor administrativ ledelse av ulik art. Det er problematisk hvis det gis inntrykk av at kvinner ikke kan ha et stort og sentralt ansvar – også lederansvar – i kristent arbeid.

Også i kristen sammenheng tror vi «personalansvar» i utgangspunktet handler mer om bedriftsøkonomiske forhold enn om åndelig lederskap. Samtidig vil et slikt ansvar i blant berøre spørsmål om for eksempel den ansattes forkynnelse og livsførsel. Det kan derfor oppstå situasjoner der personalhåndteringen også berører temaer der det er nødvendig at noe av oppfølgingen tas av menn med et særskilt læreansvar. Da vil det være naturlig at den som sitter med et konkret personalansvar, om det er mann eller kvinne, kobler inn en overordnet som også har et særskilt hyrde- og læreansvar.

I denne sammenheng er det også naturlig å påpeke en fordel ved å skille sterkere mellom det å ha personalansvar og det å ha et særskilt hyrde- og læreansvar. Det kan bidra til at vi unngår at ansatte søker til sine overordnede for sjelesorg og direkte åndelig

veiledning. Å blande sammen rollen som sjef og rollen som sjelesørger er ofte uheldig. Det er det eksempler på både i Norge og på misjonsfeltene.

Vi vil i denne sammenheng påpeke at det normale bør være at et valgt styre i en forening eller forsamling består av begge kjønn. Et styre for en forsamling vil for eksempel ha ansvar for mange forhold – ikke bare det åndelige arbeidet. Ikke minst derfor vil det være en styrke at styret har en bred og variert sammensetning. Det særskilte hyrde- og læreansvaret kan da gis til en forsamlingsleder – eventuelt et eget «eldsteråd». I regionene er det ønskelig at også styreleder ivaretar et slikt hyrde- og læreansvar. Uansett er det viktig med åpenhet og en tydelig ansvarsfordeling.

C) I forening og forsamling

Hvordan kan vi så sammenligne funksjonen som hyrde/eldste/lærer med ulike oppgaver og funksjoner i vårt arbeid?

På mange måter er det enklest å starte lokalt – og med forsamlinger som i praksis fremstår som selvstendige menigheter. I disse sammenhengene er det nødvendig at noen har et særskilt hyrde- og læreansvar. Det er også bakgrunnen for at vi har den praksis at forsamlingsledere må være menn. Det finnes gode argumenter for at dette ansvaret ikke utelukkende knyttes til bare én person. En mulighet er at forsamlinger velger et eldsteråd. En annen mulighet er at den valgte styrelederen er mann og at vedkommende ivaretar et særskilt åndelig ansvar sammen med forsamlingslederen.

Så er det også viktig at forsamlingene legger til rette for at kvinner kan bruke sine gaver og sin utrustning. Vi tror det er rett at kvinner også er representert i forsamlingens styre og i ulike råd og komiteer (altså med unntak for et eventuelt eldsteråd). I kraft av det allmenne prestedømme skal både kvinner og menn vitne og be. Det virker urimelig for eksempel å knytte et særskilt hyrde- eller læreansvar til oppgaven som fast møteleder.

Mye bedehusarbeid har vært foreningsbasert. Grunnlaget for arbeidet, for samlingene på bedehus og i private hjem, har vært det allmenne prestedømme. Det har av den grunn ikke vært naturlig å tenke at foreningen trenger å velge lokale hyrder/eldster. En annen sak er at det har vært tradisjon for å tenke at det likevel finnes hyrder/eldster/lærere også lokalt. Disse har ikke formelt blitt utpekt eller valgt, men er blitt sett på som ledere rett og slett i kraft av de nådegaver og naturgaver de har vært i besittelse av. Dessuten finnes det mange eksempler på at bedehus har valgt nattverdråd – bestående av menn – som skal lede nattverdsfeiringen.

For enkelte misjonsvenner har en nær tilknytning til Den norske kirke ført til at presten er blitt sett på som en lokal hyrde. Men det har også betydning at organisasjonene har hatt sine kretssekretærer (nå: regionledere). Disse har gjerne hatt et særskilt åndelig ansvar for arbeidet og har nok vært konsultert i større eller mindre grad ved behov. Mange vil mene at det er urimelig å se en kretssekretær eller regionleder, som kanskje besøker en forening eller et bedehus én gang i året, som den reelle hyrde/eldste/lærer. En slik innvending er relevant. Samtidig tror vi at en kretsleder/regionleder har ivaretatt viktige hyrde- og læreoppgaver i møte med konkrete spørsmål, usikkerhet og konfliktsituasjoner.

Vi tror det kan være gode grunner for at foreningsbaserte fellesskap har en økende bevissthet knyttet til ivaretagelsen av et særskilt åndelig hyrde- og læreansvar. Et moment som her spiller inn er reduksjonen av antallet omreisende forkynnere. Mange av disse forkynnerne tok et åndelig lederansvar og var gode rådgivere for lokale foreninger og forsamlinger. I dag må mange foreninger og forsamlinger i større grad være «herre i eget hus», noe som kan øke viktigheten av et formalisert åndelig lederskap. Ønsket om å bygge helhetlige misjonsforsamlinger eller menigheter kan kanskje gjøre det noe lettere å praktisere bibelsk tjenstedeling mellom kjønnene.

D) Forkynnelse og sakramentsforvaltning

Både 1. Timoteus' brev 2,11–14 og 1. Korinterbrev 14,34–38 refererer et forbud mot at kvinner «taler». Det er opplagt at dette forbudet ikke er absolutt, siden ulike tekster gjør det klart at kvinner kan be offentlig, profetere og delta i vitnetjenesten. Det er derfor en mer sannsynlig tolkning at forbudet hos Paulus handler om å inneha det øverste læreansvaret og den åndelige myndigheten i den kristne menighet. Men hvordan kommer så dette til uttrykk i vår sammenheng?

Vi må innrømme at det ikke bare er enkelt å svare på dette. Som en lavkirkelig bedehusorganisasjon har vi vært opptatt av at alle kristne – unge som gamle, kvinner som menn – skal vitne om sin tro. Som vi har sett understreker også en rekke tekster i Bibelen at dette ansvaret er gitt alle de som bekjenner Jesu navn. Derfor ønsker vi at kvinner frimodig forkynner Guds ord i våre sammenhenger.

All forkynnelse har et læreinnhold – hvis ikke blir forkynnelsen innholdsløs. Men det betyr ikke at all forkynnelse innebærer å gå inn i rollen som «lærer» i bibelsk forstand, altså ivareta et særskilt hyrde- og læreansvar. Her kan det være nyttig å skjelne mellom det å avgjøre lærespørsmål og ha et tilsyn med forkynnelsen, og det å forkynne det kristne budskapet. Det siste er det som normalt foregår i bibeltimer, under møteuker og på et møte søndag formiddag eller søndag kveld. Timoteus møtte den kristne tro gjennom sin mor og sin mormor (2 Tim 1,5). Men det er ikke naturlig å hevde at disse kvinnene opptrådte som «menighetens lærere».

Når vi derfor benytter kvinner som forkynnere, om de holder korte «vitnesbyrd» eller grundige «bibeltimer», tenker vi altså ikke at disse går inn i oppgaven som forsamlingens åndelige lærer. Derimot møter vi forkynnere som i kraft av det allmenne prestedømme, sine nådegaver og annen utrustning, forkynner Guds ord. Dette kan selvsagt også være tilfelle når menn holder bibeltimer.

eller taler på et søndagsmøte. Mange menn vil heller ikke opptre som den med et særskilt hyrde- og læreansvar ved å være forkynner.

Derimot bør større forsamlinger – der det er mye fast møtevirksomhet og sakramentene forvaltes – sørge for at enkelte menn har et særskilt åndelig ansvar. Det kan dreie seg om en (betalt eller ubetalt) forsamlingsleder, i noen tilfeller også et eldsteråd. Normalt vil disse selv forkynne, men noen selvfølge er det ikke (jfr 1 Tim 5,17). Derimot har disse et særskilt ansvar for å vurdere forkynnelsen, sørge for at aktuelle lærespørsmål blir besvart, og for at forsamlingen møtes av «hele Guds råd» (jfr Apg 20,27).

Dåp. Dåp er et ganske nytt fenomen på bedehusene. I statskirkelig sammenheng er det å døpe en oppgave som prester utfører.

Vi ser det som viktig at det åndelige lederskapet i en forsamling tar ansvar for dåpshandlinger. Den som fører en dåpskandidat inn i det kristne fellesskapet gjennom dåp, gjør dette på menighetens vegne. Derfor bør vedkommende betraktes som en «hyrde», «lærer» eller «eldste» for forsamlingen, uten at kravet er at den det gjelder må ha en formell eller fast plass i et hyrderåd/eldsteråd eller være forsamlingsleder.

Dåpen er først og fremst *Guds* handling, men den er også en offentlig handling, en bekjennelse fra den som døpes (eller dennes familie), og fra menighetens side. Derfor bør den som utfører dåpen i NLM-sammenheng være offisielt bedt om det av styret, forsamlingsleder eller regionleder.

Nattverd. Knytter så Bibelen forvaltningen av nattverd direkte til menighetens ledere, til de som har et særskilt lære- og hyrdeansvar?

I luthersk sammenheng har sammenkoblingen mellom nattverdsfeiring og presteembetet vært temmelig absolutt. Ut ifra et lavkirkelig perspektiv har vi innvendinger mot en slik sammenkobling. Da det ble vanlig med fri nattverd på bedehusene,

ble det blant annet argumentert med at nattverden er et «brodermåltid». Måltidet foregikk ofte i hjemmene, jfr Apostlenes gjerninger 2,46: «i hjemmene brøt de brødet, og holdt måltid med fryd og hjertets enfold». Dette er også bakgrunnen for skikken med å sende elementene i benkeradene; slik synliggjøres fellesskapet om måltidet, og man unngår å gi inntrykk av at en prest står som mellommann mellom Gud og mennesker.

En årsak til at ansvaret for nattverdfeiringen er blitt gitt til de som har et særskilt hyrde- og læreansvar er sammenhengen mellom sakramentene og kirketukten. Når Peter skriver at de eldste skal «vokte» sin flokk (1 Pet 5,2), innebærer dette å beskytte den kristne menighet mot vranglære og uoppgjort synd. Dette er et anliggende som er fremme i mange tekster. Paulus gir beskjed om at menighetsfellesskapet må avvise mennesker som ikke vil bekjenne og angre sin synd (1 Kor 5,9–11). Jesus sier det samme i Matteus 18,15–20. Hvis en som har begått en åpenbar synd ikke vil vende om etter tre advarsler, skal han «være for deg som en hedning og en toller!» (Matt 18,17).

Vi mener at nattverden på en særlig måte synliggjør fellesskapet av de troende. Så selv om alle er velkomne, helt uavhengig av personlig tro og levesett, til et offentlig møte, vil vi ikke invitere alle til nattverd. Nattverden er en samling for de som bekjenner troen og vil gjøre opp sine synder i anger og tro. Det betyr imidlertid ikke at det er klokt – og noen ganger heller ikke en reell mulighet – å praktisere kirketukt i forbindelse med utdelingen av nattverd.

Istedet er det mer naturlig at de som har et særskilt hyrde- og læreansvar følger opp i ettertid. For å være konkret: Noen må ta ansvar for å følge opp en ungdom som drikker seg full i helgene, men fortsetter å gå til nattverd. Det er problematisk at et samboerpar søker nattverd. En forsamling bør ikke være passiv når en mann som forlot sin ektefelle til fordel for en annen fortsetter å søke nattverd.

Selv om alle kristne har et ansvar for å veilede sin neste (jfr Matt 18,15–20), har de med et særskilt hyrde- og læreansvar her et spesielt ansvar.

Vi vil altså konkludere med at menn med et særskilt hyrde- og læreansvar også har et særlig ansvar for å følge opp kirketukt (og læretukt) i en forsamling. Det trenger ikke å få noen direkte betydning for selve nattverdfeiringen, men vi mener at de som har et særskilt åndelig lederansvar bør sørge for at nattverden forvaltes rett. Bibelen sier mye om hvordan nattverden skal foregå. Dette må følges opp konkret. Bør så de som har et særskilt hyrde- og læreansvar også lede selve nattverdhandlingen?

Vi mener det er gode grunner for å svare ja. Ikke fordi noen konkrete bibeltekster spesifikt binder oss, men fordi nattverden har en helt sentral rolle i livet til en kristen forsamling. Men vi aksepterer at noen finner andre løsninger – og for eksempel skille mellom å lede nattverden og å sørge for at nattverden praktiseres på en bibelsk og rett måte.

Når nattverd feires i mindre sammenhenger – for eksempel i en forening, i en bibelgruppe eller under en weekend – ser vi det uansett som forsvarlig at den som leder feiringen, om vedkommende er mann eller kvinne, gjør dette ut fra det allmenne prestedømme. Det er således ikke nødvendig at vedkommende har et særskilt hyrde- og læreansvar.

E) Noen avsluttende konklusjoner

I dette kapittelet har vi forsøkt å konkretisere hva det betyr at Bibelen gjør en viss forskjell på menns og kvinners oppgaver i hjem og menighet. Vi har brukt mest plass på å snakke om situasjonen i forening og forsamling. Vår vurdering er at Bibelen i liten grad kommenterer hvordan kjønnene i praksis skal dele oppgaver og utfylle hverandre i familien. Flere tekster taler om at menn skal tjene sine ektefeller, og at kvinner skal underordne seg sine menn, men det

er viktig at vi er varsomme med å presentere et særskilt kjønnsrollemønster som bibelsk.

Mer går det an å si om forholdet mellom mann og kvinne i den kristne menighet. Vi kommer ikke forbi å reflektere over hvilke oppgaver begge kjønn kan ivareta – og hva vi konkret legger i at bare enkelte menn skal ha et særskilt hyrde- og læreansvar. Noe av dette mener vi det er ganske enkelt å klargjøre. Men vi innser at noen av våre vurderinger også har et element av skjønn.

Vi mener det er til velsignelse for både enkeltpersoner og det kristne fellesskapet at vi søker å innrette oss etter hva Bibelens tekster sier om forholdet mellom kjønnene. Det betyr ikke at vi avviser at Gud kan velsigne et kristent arbeid som organiseres på en annen måte enn vi anbefaler. Det ville vært ute med oss alle om Gud bare lot sin Ånd virke der hvor alt foregår på en fullkommen måte. Derfor tror vi at Gud kan bruke og velsigne en kvinnelig prest – om vedkommende opptrer i Kina eller i Norge. Det mest avgjørende er at mennesker taler i pakt med Guds ord.

Samtidig fastholder vi altså at det er i strid med Bibelens veiledning at kvinner innehar et overordnet åndelig ansvar i en kristen forsamling. Noen vil mene at ikke alle kvinnelige prester eller pastorer har en slik rolle. I noen sammenhenger finnes det både lovsangspastorer og barnepastorer. I frikirkelig sammenheng tales det ofte om at en menighet ledes av et «pastorpar». I Den norske kirke ansettes ungdomsprester som tydelig er underordnet en sokneprest.

Til dette er flere ting å si:

- I vårt arbeid bruker vi ikke tittelen «prest». Derimot brukes ofte «forsamlingsleder». Vi ser ikke på ulik begrepsbruk som et problem. Vårt utgangspunkt er at de som går inn i oppgaven som forsamplingsleder eller prest (eventuelt pastor) reelt går inn i en rolle som «hyrde»/«lærer»/«eldste» i et kristent fellesskap – og derfor bør være menn.

- Vi vil ta på alvor at Den norske kirke gir alle sine fullmakter til en prest – uavhengig av om vedkommende er ungdomsprest eller biskop. Etter kirkeretten går vedkommende inn i en rolle som «hyrde». Det ønsker vi å ta på alvor, selv om enkelte prester i sitt daglige liv ivaretar en mengde oppgaver som alle kristne, uavhengig av kjønn, er kalt til å utføre. På den bakgrunn fraråder vi at foreninger og forsamlinger inviterer kvinnelige prester som forkynnere, ikke fordi vi avviser at disse kan tale godt og bibelsk, men fordi vi vurderer det slik at kvinner som står i en prestatjeneste bevisst har valgt å gå inn i en rolle som vi mener ikke har bibelsk belegg.
- I det frikirkelige landskapet er terrenget enda mer uoversiktlig, ikke minst siden det kan være usikkert hvordan en menighet ser på en stilling som for eksempel «ungdomspastor» eller «lovsangspastor». Vi mener det er problematisk at uttrykket «pastor» brukes om personer som ikke ivaretar et særskilt åndelig ansvar. Det er også problematisk å tale om at en menighet ledes av et «pastorpar»; en slik struktur finner vi ikke paralleller til i Bibelen, selv om vi gjerne vil understreke hvor viktig det er at ektefellen støtter opp om tjenesten.

Tidligere har vi pekt på det faktum at det ofte mangler menn til å ta ansvar. Det beklager vi. Derfor vil vi også uttrykke anerkjennelse overfor de kvinnene som tar ansvar der det mangler menn – eller når menn viker unna. Spørsmålet om menns og kvinners tjeneste er viktig, men enda viktigere er det at det kristne budskapet forkynnes. Vi fastholder at Guds ord har kraft, også når vi vil stille spørsmålstegn ved om konkrete ordninger er bibelske.

4. Avslutning

Menneskers identitet er nært knyttet til kjønnnet vårt. Vi er menn og kvinner med hele oss, og kjønnsidentiteten vår får betydning på så mange måter. Det er umulig å gjøre forskjellen mellom menn og kvinner til bare et spørsmål om biologiske ulikheter. Mye skiller mellom oss mennesker, men uansett livssituasjon, alder, etnisitet og kultur, vil vår identitet som mann eller kvinne i stor grad definere oss.

I menneskers dagligliv kan kjønnsforskjellene både oppleves som noe positivt og som noe begrensende. Sosiale fellesskap blir ofte mer dynamiske, balanserte og interessante når begge kjønn er representert. Like fullt kan fortsatt mennesker slite med at de, i større eller mindre grad, ikke oppfyller kriteriene for hvordan en mann eller en kvinne skal være. Selv i vårt samfunn det å velge en utradisjonell yrkesvei føre til motstand, og noen kan oppleve kategorier om hva som er «feminint» og «maskulint» som snevre.

Siden vi alle har opplevelser og erfaringer som i større eller mindre grad er knyttet til vår kjønnsidentitet, er det nok få av oss som forholder oss til spørsmål om kjønnsforskjeller og kjønnsroller på en slags «nøytral» måte. Noen bærer på betydelig frustrasjon. Derfor ønsker vi å oppfordre alle de som deltar i samtaler om tjenester for menn og kvinner om å være saklige og respektfulle. Det gjelder særlig om noen kjenner seg kallet til å påtale uheldige forhold. Vi erkjenner med sorg at mange har gått uviselig og ukjærlig frem, og er lei for de sår og smerter det har påført, kanskje i særlig grad kvinner. Her trengs både folkeskikk og kristen nestekjærlighet. Både sannhet og kjærlighet trengs om vi skal etterleve Bibelens ideal om å være «sannheten tro i kjærlighet» (Ef 4,15).

Likestillingens fremvekst. De siste tiårene har feminismen, hvordan den nå enn defineres, fått stor innflytelse. Likestillingen mellom kjønnene er blitt betydelig større. Det gjelder særlig i vestlige land. Mye av utviklingen ville vi ikke vært foruten. Det er bra at kvinner har fått større muligheter i yrkeslivet, at lik betaling for likt arbeid sees på som en selvfølge og at kvinner har fått mer innflytelse i næringsliv, kultur og politisk virksomhet. Det er ingen tvil om at kvinner har møtt motstand og begrensninger på en rekke felter. Vi innser også at kristne i en del sammenhenger har vært bremseklosser i en del slike prosesser som vi i ettertid ser har vært gode og rette.

Samtidig vil vi ikke utelukke at pendelen kan svinge for langt i motsatt retning: Mange av de som prioriterer omsorgsoppgaver – barn, hjem og kanskje eldre foreldre – kan oppleve å bli sett ned på. Kanskje rammer dette også kristent arbeid ved at diakonal tjeneste sees på som underordnet og mindre viktig enn de tydelige lederoppgavene. Det er et spørsmål om noen av dagens likestillingsidealer i praksis fører til en nedvurdering av tradisjonelle feminine egenskaper. Vi vil for eksempel fastholde at mange såkalte kvinneyrker, gjerne knyttet til typiske omsorgsoppgaver, er av svært stor viktighet – enten de utføres av kvinner eller menn. Vårt samfunn går til grunne hvis barn og eldre forsømmes.

I politiske partier og fagforeninger kan deltidsarbeid bli sett på som lite ønskelig, til tross for at enkelte familier opplever at det rammer barna hvis begge foreldrene arbeider fulltid. Vi kan spørre om menneskets verdi i vårt samfunn i for stor grad knyttes til betalte arbeidsoppgaver og posisjoner i arbeidslivet. Dermed er det ikke sagt at vi avviser relevansen av diskusjoner om likelønn og de store forskjellene som eksisterer mellom kvinnedominerte yrker og mannsdominerte yrker.

Den alminnelige samfunnsutviklingen har til alle tider påvirket den kristne menighet – på godt og vondt. I de tider og samfunn hvor menn oppfattet seg selv som overlegne kvinner på alle

områder, har kirken ofte fremstått mannssjåvinistisk, og dermed mer påvirket av tidsånden enn av Bibelen. Men også økt likestilling har påvirket den kristne menighet. Et opplagt eksempel er ordinasjonen av den første kvinnelige prest i Den norske kirke i 1961. Den generelle holdningen i kristne miljøer har også endret seg mye de siste tiårene. I dag vil mange kirkesamfunn og organisasjoner i Norge, på litt ulike måter, argumentere for full likestilling i det kristne arbeidet.

Ingen sosial konstruksjon. Det er kontroversielt å hevde at det er grunnleggende og viktige forskjeller mellom menn og kvinner. I mange akademiske miljøer blir kjønn i dag betraktet som en sosial konstruksjon. Tankegangen har fått stor oppslutning innenfor homobevegelsen. I kampen for ny ekteskapslov, for homofiles rett til å adoptere barn og få tilgang til kunstig befruktning, har det vært argumentert med at kjønnsforskjellene ikke er essensielle. De individuelle forskjellene mellom mennesker er langt større enn kjønnsforskjellene.

På den annen side er mange svært opptatt av kjønnsforskjeller. Samlivsspalter i aviser og ukeblader betoner kjønnsforskjellenes viktighet. På noen områder har unisexideologien allerede spilt fallitt. Mange ser det som vanskelig å hevde at det bare er kulturelle forhold som gjør at gutter og jenter vanligvis har noen ulike interesser og egenskaper. Det kan være interessant å følge både den generelle akademiske diskusjonen om kjønn og kjønnsforskjeller og populærkulturens trender, men vi bør ikke la oss friste til å begrunne et teologisk ståsted med sosiologiske undersøkelser eller mer eller mindre omdiskutert statistikk.

Vi har søkt å løfte frem kjønnes likeverd i denne veiledningen. Bibelen forteller oss at både menn og kvinner er skapt i hans bilde – og at vi alle blir rettfærdiggjort og frelst ved nåden alene. Samtidig vil vi avvise at likeverd innebærer full likestilling.

Det er tvert i mot rimelig å fastholde menneskers unike verdi på tross av at vi alle har ulike roller og funksjoner. En lege er ikke mer verdt selv om legens lønn er langt høyere enn lønnen til en sykepleier.

Etter vår vurdering taler Bibelen tydelig om at Gud har skapt menn og kvinner forskjellige – for at vi skal utfylle hverandre. Men forskjellene kan overdrives. Det er dessverre ingen tvil om at menn ofte har benyttet forskjellene til å trykke kvinner ned. En rigid kjønnsrolletenkning har av og til blitt presentert som en konsekvens av Bibelens veiledning – uten at god begrunnelse. Det har ofte begrenset både kvinner og menn på en uheldig måte. Det finnes selvsagt ikke grunnlag for å hevde at kvinner er flinkere til å lage mat eller vaske klær enn menn, eller at menn er mer egnet til plenklipping og maling.

Til felles innsats. Vi har kalt denne veiledningen for «Sammen i tjeneste». Selv om mange vil være særlig opptatt av det vi sier om forskjellene mellom kjønnene, er vårt hovedperspektiv at menn og kvinner er kalt av Gud til en felles tjeneste. Sammen skal vi formidle evangeliet om Guds kjærlighet – i ord og handling. Oppgaver og ansvar, nådegaver og utrustning, er forskjellig. Men kallet går til begge kjønn.